

Boj v senatu radi preiskave tekstilne stavke

Povzročila je paniko med starimi.

Washington, D. C. — Senator Wheeler je povzročil paniko med južnimi reakcionarnimi senatorji, ko je predlagal resolucijo za preiskavo stavke tekstilnih delavcev v južnih državah. Njegova resolucija je omenjala berške mezde, ugrabljenje organizatorjev, uničenje stavarkega glavnega stana, razdejane skladišča za živila v Gastoniji in še druge nasilnosti. Naglasil je, da tekstilna industrija vprav sedaj vprašuje za povzročanje tarifa na njih proizvode pod pretvezo, da plačuje primerne mezde. Wheeler je predlagal, da njegov odsek ali pododsek preišče vzroke ki so vodili do stavke.

Resolucija je bila priporočena, da se odkaze tovarniškemu odseku. Predsednik tega odseka je senator LaFollette, senator Wheeler je pa član tega odseka. Vprašanje je zdaj: Ali ta odsek dovoli LaFolletu, da odredi zaslišanje, ali naj priporoči senatu, da sprejme resolucijo. Ako večina odseka ne nasprotuje resoluciji, tedaj se bodo odredila preliminarne zaslišanja. Nato bodo pozvane priče iz Elizabethona in Gastonije. Te priče bodo izpovedale o nasilju in razmerah, ki so vodile do stavke.

Eno minuto kasneje, ko je Wheeler priporočil, da se resolucija odkaze odseku, je prišel senator Simmons iz Severne Karoline napadati resolucijo. Zahteval je, da se Severni Karolinini dovolj ravnati s stavkami po njeni lastni volji, češ, da je Severna Karolina kompetentna izvršiti to delo. Če pa ne ho tega, naj resolucija krije vse države, v katerih je bombažna tekstilna industrija.

Walsh je rekel, da se strinja, da so novoungleske države tudi prizadete vsled te resolucije. Za besedo se je takoj priglasil senator Glass in vprašal, zakaj senator Walsh ni predlagal take resolucije ob času stavke v New Bedfordu.

Overman iz Severne Karoline, je precej star in razburjen, je žugal s svojo pestjo in trdil, da on ne bo odobral nobene preiskave. Dejal je, da je bilo na stotine milijonov dolarjev vrženih proč za preiskave, ki niso nič vredne. Naglasil je, da so v njegovi državi povzročili člani I. W. W., komunisti in sovjeti veliko sitnosti. Vodijo jih jetniški pitčki, neka ženska, ki je obtožena, da je s krivo prisego pridobila državljanstvo. In da bo mr. Green dosti vedel povedati o tem.

Wheeler mu je mirno odgovoril, da se je ravno Green najbrn, da senatu predloži to resolucijo. Rekel je, da se prav nič ne boji tega boja in da so mu znane take poteze, s katerimi se člani organizacije I. W. W. in komuniste dela krive, a v resnici pa delavci ne prejemajo tako visoke mezde, da ne zadostuje državi dušo v telesu. Radikalci niso delavci še nikjer poslali, ako niso bile razmere tako slabe, da so bili delavci prisiljeni protestirati.

Se en kardinal napadel Einsteina.

Rim, 4. maja. — Kardinal O'Connell iz Bostona je rekel danes v intervjuju, da je nemški učenjak Einstein "zelo uspešen bluffar, ki skuša pokriti praznoto svojih misli in suhoto svoje duše z obkurnimi teorijami, ki so nezapodajljive."

Dva otroka zgorela.

Dayton, O., 4. maja. — Dva otroka sta včeraj zgorela, ko je nastal ogenj v njih stanovanju. Starši in dva druga otroka so pa bili močno obžgani. Ogenj je nastal radi prevroče peči.

Mobilski generalni ro-parji prijeti v Ameriki

Blagajnik rebelne armade aretiran, ko je nosil \$700,000 v zlatu in papirju s seboj. Ameriški naselniški uradnik tudi v posteh. Escobar zbehal v Kanado?

Nogales, Ariz., 5. maja. — Iz Hermosilla, Sonora, je prišla vest, da je hotel sin bivšega sonorskega guvernerja Izabela včeraj umoriti vojnega tajnika Callesa med slovesnim sprejemom v omenjenem mestu. Mladici Izabel je objel Callesa v znak simpatij, toda drugi so opazili v njegovi roki odprt nož in hitro skočili k njemu ter ga razorožili in odvabili v zapor.

Mexico City, 5. maja. — Skof Miguel de la Mora je informiral ameriškega poslanika Morrowa, da se pripravlja napad na njegovo (poslanikovo) življenje. Mehika vlada je hitro dala poslanstvu močno policijsko stražo. Skof je sporečil, da je zadevo prijavil, ker ne mara, da bi bila katoliška cerkev odgovorna za atentat.

New York City, 5. maja. — Zvezni detektivs so včeraj v tem mestu prišli dva mehičanca in dva Američana, ki so nosili s seboj kovčeg, v katerem je bilo čez \$700,000 v zlatu in papirju. Denar je del plena, ki so ga mehiški rebelni generali poslali v Ameriko, ko so oplenili banke v severnih mehiških mestih. Aretirani so bili: Salvador Ateca, blagajnik Escobarjeve vataške armade, Antonio Gomez Maquero, tajnik prvega, Russell B. Matthews, pomožni naselniški direktor v El Pasu, Tex., in W. H. Fryer, bivši pomožni državni pravnik v El Pasu. Skupina je hotela pobrisati s denarjem vred v Španijo. Mehikanska vlada je aretirala v Kansas Cityju, kjer sta položila kavčico vsak po \$5000 in potem sta hitro pobegnili v New York v nadi, da pojdetta na parnik, predno ju zasleda, pa sta se zmotila. Matthews in Fryer, ki sta jima pomagala pri begu, se bosta zagovarjala tudi radi uhitotapljanja aeroplanov in orožja v Mehiko. Kovčeg s denarjem je bil zaplenjen.

Mexico City, 5. maja. — Danes poročajo, da je general Juan Gonzalo Escobar, glavni vodja udušene mehiške vstaje, pobegnil s letalom v Kanado. Druga vest se glasi, da se nahaja nekeje v Arizoni. Prva niti druga vest ni uradno potrjena.

RAJONSKI STAVKARJI V KAROLINI VZTRAJNI

Demoralizirajo kompanijske poteze ne kažejo uspeha.

Elizabethon, Tenn. — Na odredbo Bemberg in Glanzstoff korporacije so bile mlade delavke in delavci aretirani, češ, da ne plačajo računov za hrano in stanovanje. Ti mladi delavci in delavke, ki zaslužijo od šest do deset dolarjev na teden, so bili na hrani in stanovanju v kompanijskih prenočiščih. Tako izjavlja William C. Kelley, podpredsednik organizacije tekstilnih delavcev United Textile Workers.

Čeprav si kompanija prizadeva demoralizirati stavkajoče delavce, so vrste stavkarjev trdne. Prizadevanja, da se delavci pocepijo z ustanovitvijo kompanijske unije pod imenom "Lojalni delavci tvrde Bemberg in Glanzstoff so tudi poneorečila.

Pet tisoč pet sto stavkarjev je zdaj dobilo nauk kako funkcionirajo državne oblasti. Guverner Hinton je prišel v mesto in se mu ni posrečilo pogovori ti tovarniških ravnateljev, da se udeležijo skupne seje. Na to je pa izdal naslednjo izjavo:

Država Tennessee se ne bo udeležila pogajanj za izravnavo stavke, dokler tega ne zahtevajo stranke, ki so prizadete. Državne sile se uporabijo za zaščito lastne korporacije.

Ob času svetovne vojne je bilo precej stavkarjev v Flandriji, da čuvajo civilizacijo pred obsodajenimi Huni. Zdaj pa ravnotako vojski, obleženi v rjavosivo uniformo in s puško na rami ščitijo nemško korporacijo pred astradanimi domačimi sinovi. Petdeset teh vojakov so stavkarji.

To je višek ironije v človeški družbi, ki ima kapitalistični sistem blagone produkcije in distribucije za svojo podlago. Ti vojski skrbijo, da se noben stavkarjev ne približa tovarnam kot na eno miljo oddaljenosti.

Cerkve v Elizabethtonu in okoliščah so sovražne stavkarjem. Domači pridigarji hodijo po hišah stavkarjev in jih nagovarjajo, da podpisajo pogodbo politega kučka kompanijske unije. Veliki tabernakelj je služil do zadnjega tedna za stavkarske shode. Ampak zdaj je prišla Rešilna armada v Elizabethton, da reši duše stavkarjev. Njeni prepovedniki govorijo stavkarjem ob cestnih vogalih o kolačih in poticah, ki čakajo nanje v nebesih. Stavkarstva zborovanja se vrše v tabernaklju zdaj je popopolneno.

To rajonsko središče je eno najstarejših tennezijskih naselbin. Nekdo je bilo le trgovsko središče za farmarje. Mesto leži sredi kotla, ki ga obdajajo okoli in okoli visoki hribi. Majhnna široka reka teče skozi sredo mesta. Dreve je v cvetju v hribih, cveto — tudi cvetlice. Predno je prišla industrija v te pokrajine, so dolino nazivali Happy Valley (Srečna dolina). Zdaj so tu tovarne in izginilo je veselje izmed prebivalcev.

Stavkarji so potomci starih ameriških družin. Na stavki je več delavci kot delavcev. Stavkarji prihajajo s hribov, kjer so živeli mirno življenje. Prišli so s hribov, da postanejo mezdni sužnji. Njih zdajšnja zgodovina je zgodovina izseljenikov Nove Angije pred sto leti, ko so tam gradili tekstilne tovarne.

Razen lokalne organizacije tekstilnih delavcev je še pet lokalnih organizacij strokovno organiziranih delavcev. V Johnson Cityju, ki je dvanajst milj proč, je bila organizirana lokalna centralna organizacija, odkar je pričela stavka.

Stavka izdelovalcev škatej je

Izgredi v Berlinu so še vedno ponavljajo

Število mrtvih naraslo na 27, tudi tri ženske so med žrtvami. — Izgredi se pojavljajo v drugih mestih.

Berlin, 5. maja. — Streljanje med komunisti in policijo v predmestju Neukoellnu se danes, peti dan, še ponavlja. Število mrtvih je do danes zjutraj naraslo na 27 in 300 do 400 je ranjenih. Včeraj je umrlo šest ranjenec. Med mrtvimi je tudi angleški častnikski poročevalec Charles Mackay iz Nove Zelandije, ki je ignoriral policijske odredbe in prekoril mejo bojne cone. Ni znano, če ga je ubila krogla iz policijske ali komunistične puške. Predmestji Neukoelln in Wedding sta obležani od policijskih čet od vseh strani. Okrog 500 policajev v akciji.

Berlin, 4. maja. — Kravati boji med policijo in komunisti, ki so izbruhnili v delavskih predmestjih Berlina na prvi maj in prenehali v četrtki ponoči, so ponovno izbruhnili včeraj popoldne, ko je policija iskala orožje od hiše do hiše v Neukoellnu, na južnovzhodnem robu mesta. Izgredi so se ponovili tudi v Weddingu na severni strani. Stirje moški in tri ženske so bile ubite in mnogo je bilo ranjenih. Število mrtvih je naraslo na 27 v treh dneh in čez sto je težko ranjenih.

Policijske čete so se spet poslužile oklopnih avtov, strojnice in ročnih granat, dočim imajo komunisti puške in revolverje. Vso zadnjo noč so prasketali strel v ulici Hermanstrasse v Neukoellnu. Policija je obkrožila vso ulico, tako da ne more nihče ven ne notri. Kakor poročajo so bile tri ženske ubite, ko so opazovale bitko skozi okna. Na drugi strani je bilo 36 policajev v ranjenih.

Medtem so se včeraj pojavili simpatični štrajki komunističnih delavcev v ducat nemških mestih; v Berlinu je zastavkalo 2000 tobačnih delavcev. Protestni shodi proti policijskim napadom so bili v mnogih krajih. Več kot tisoč komunistov je bilo včeraj aretiranih, ko so našli orožje pri njih.

Pri demonstracijah v Leipzigu so se komunisti stekli med seboj — stalinsti in trockisti — in nekaj oseb je bilo ranjenih.

V Porurju, v okolici Essena, je zastavkalo 1300 komunističnih rudarjev. Izgredi so bili tudi v Hamburgu, kjer so se spopadli komunisti in socialisti. V Chemnitzu je bilo pet policajev ranjenih, dva težko.

NAVADNO STAVKOVNO BANDERO PREPOVEDANO

Delavci peticijonirali za ponovno zaslišanje.

Chicago, Ill. — Ako stavkovno bandero nima pojasnila od zdalej, so lahko oni, ki ga nosijo obsojeni na denarno globo ali zaporno kazen. Tak je odlok ilinojskega apelnega sodišča.

Čikaška lokalna organizacija kovinskih likarjev je proglasila stavko pri Flexible Shaft kompaniji, ko ta ni hotela priznati nove mezdne lestvice. Stavka se je vodila uspešno, dokler jo ni pričela omejevati sodnijska prepoved, ki je bila tako ostra, da je prepovedovala normalni potek stavke. Unija se je poslužila sodišča, da se ta sodnijska prepoved omili, toda akcija je bila zastoj.

Poteklo je nekaj časa in unija se je odločila, da napravi preiskovalni korak. Poslala je organizatorja Johna Werlika in Louisa Kneleja, pred tovarno omenjene kompanije z bandero, ki je imelo napis: "Kovinski likarji na stavki". Organizatorja sta bila takoj aretirana. Obtožena sta bila razžaljenja sodišča. Odvetnik ju je zagovarjal na podlagi ilinojskega zakona, ki izrečno dovoljuje mirno piketiranje. Ampak ta zakon nima dosednje nobene vrednosti za delavce, kajti organizatorja sta bila pridržana zaradi žaljenja sodišča brez porotne obravnave. Dovoljeno jima je bilo, da apelirata in položita tri sto dolarjev porotstva.

Vprašanje se je spet premislilo na apelnem sodišču, tudi sodnik Jesse Holden je menil, da je obsodba v redu, ker ni bilo na banderu zdalej opazke: "Da, to je mirno stavkovno piketiranje, kot izgleda."

Vtemeljitev apelnega sodišča pa pravi: Ne glede na pričanje odgovornih (piketov) je imelo omenjeno bandero namen obvestiti vsakega, ki je prišel na lice mesta pred tožitelja Chicago Flexible Shaft kompanije, da je tam stavka. Tam ni bilo nič, kar bi povedalo prespektivnim uslužbencem, da je stavka originalnega značaja, ki ga spremlja grožnja in nasilja.

Zaradi tega je bilo odrejeno, da se obsodba izvrši. Kovinski likarji so vložili peticijo za ponovno zaslišanje.

Poljaški delavci v Avstraliji so bojkotirali Cooper-Stewardove škarje za striženje ovac, kjer je velik trg za te vrste škarj. Te škarje izdeluje Flexible Shaft kompanija.

Zavedni delavci praznovali prvi majnik

Nazori predsednika Ameriške delavske federacije o prvem majniku. Ampak njegovi nazori niso imeli uspeha pri vseh ameriških delavcih.

New York, N. Y. — Tri dni kasneje ko je William Green, predsednik Ameriške delavske federacije govoril na radio in priporočal, da delavci naj nikar ne praznujejo prvega majnika kot mednarodni praznik, je skoraj pol milijona newyorških delavcev odločilo orodje na prvega majnika in ga praznovalo.

Green je dejal, da je obhajanje in praznovanje Mednarodnega delavskega praznika ne-ameriško in nepatriotično in da njegovi praznovanci zahtevajo delavsko vlado po vsem svetu.

Green je priporočal, da naj se strokovno organizirani delavci pridružijo civilnim organizacijam pri praznovanju prvega majnika kot Praznika za zdravje otrok.

Središče prvomajniške proslave v New Yorku je bilo okoli socialistične in komunistične stranke. Socialistična stranka je letošnji prvi majnik posvetila Mooneyju in Billingsu in je obdržala svojo demonstracijo na Madison Square Gardenu, v največjem narodnem avditoriju. Komunisti so obdržali ulični pohod blizu Union Square prvi-krat od leta 1916. Ti so se zvečer zbrali v Bronxovem koloseju.

Delavci, ki delajo v krojaških industrijah niso delali na prvega majnika in so se pridružili praznovanju prvega majnika po svojem prepričanju. Socialisti s socialisti, komunisti pa s komunisti. Italijanska lokalna skupina organizacije krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers je izdala posebno izdajo za prvi majnik. V njem je bil apel za združenje delavcev proti podjetniškemu razredu, Mussoliniju in cerkvi.

Socialistični govorniki so v Madison Square Gardenu govorili za šest ur dela, proti sodnijskim prepovedim in za ohranitev pravic za stavkovne pikete.

Nemški delavci so obdržali na raznih krajih proslavljanje prvega majnika. Židovski in italijanski delavci so tudi obdržali shode na prvega majnika. Domači delavci se niso udeležili praznovanja prvega majnika, ampak so delali kot druge dni.

Papežev pakt kaže rogo Mussoliniju

Konflikt med katoliškim in fašističnim listom glede verskega monopola v Italiji.

Rim, 5. maja. — Ostra polemika med katoliškim listom "Corriere d'Italia" in fašističnim poluradnim glasilom "Popolo di Roma" na predvečer ratifikacije vatikanskega pakta v fašistični zbornici je včeraj povzročila senzacijo v Rimu in pokazala, da ni vse v redu s sporazumom med papežem in Mussolinijem.

Katoliški list je pisal fakično, da konkordat med Italijo in katoliško cerkvijo je le na papirju, če bodo protestantje in drugoverci imeli versko svobodo v Italiji. Če italijanska vlada ne smatra, da je katoliška vera edino prava, tedaj druge vere ne smejo imeti nobenih pravic. "Popula di Roma" pa odgovarja, da Vatikan ne sme pozabiti, da je Italija še vedno civilna država, ne pa cerkevna; nadalje avari katoliški cerkev, da tako naduto stališče nestrpnosti lahko škodi cerkvi v onih deželah, kjer so katoliški v manjšini in kjer zahtevajo zase versko svobodo. Če je verska svoboda potrebna za katolike v protestantskih državah, je prav tako potrebna za protestante v katoliških državah. Italija ne more nikogar siliti h katoliški veri.

Glavno besedo o tej zadevi bo imel Mussolini, ko bo govoril ta teden v zbornici o ratifikaciji pakta s cerkvijo. Vsi napeto pričakujejo kaj pove Mussolini.

Potres v Perziji

Mnogo vasi razdejanih; nad tisoč oseb ubitih.

Askhabad, Perzija, 4. maja. — Enajst oseb je bilo ubitih in nad štirideset je bilo ranjenih v štirih močnih potresnih sunkih, ki so včeraj pretresli tukajšnje okoličice. Potres je podrl tudi več hiš.

Mestec Germab je v razsulu in več oseb je zgubilo življenje. Nepotrjeno poročilo govori, da je bilo nad tisoč oseb ubitih v treh perzijskih vaseh. Ruska vlada v Turkestanu je na prošnjo perzijskih oblasti poslala pomoč in rešilno moštvo v prizadete kraje.

Velika škoda je bila napravljena v letoviškem mestu Feruzi in številne vasi na meji Perzije so bile razdejane. Potresnim sunkom je sledilo močno podzemsko grmenje.

Venezuelski diktator odstopil.

Caracas, Venezuela, 5. maja. — General Juan Vincente Gomez, ki je bil v petek soglasno (ker ni bilo drugega kandidata) četrtič izvoljen predsednikom Venezuele za prihodnjih sedem let, je včeraj povzročil senzacijo, ko je izjavil, da je njegova naloga končana in da ne mara več predsedniške službe. Gomez je star 72 let.

Veliki profil sladkorne družbe

Agitacija proti uvozu sladkorja iz Filipinov.

Washington, D. C. — Great Western Sugar Co., ki je ena največjih sladkornih družb v Ameriki, izkazuje 45% profita na delnico v fiskalnem letu, ki je končalo 1. februarja t. l. Ta družba producira 58% sladkorja iz pese in nadkrili vse druge družbe v Združenih državah.

Vzli ogromnim profitom je pa ta družba plačevala 1. 1928. farmarjem dolar manj za vsako tona sladkorne pese kot pa leto poprej.

Great Sugar Co. ima svoje zastopnike v glavnem mestu, katerih naloga je, vplivati na kongres, da omeji uvoz sladkorja iz Filipinov, da tako poveča svoje profite. Kongresnik Frear iz Wisconsin nastopa odločno proti sladkorni kompaniji, ki na eni strani odira farmarje, na drugi pa skuša pridobiti kongresnike, da uzakonijo predloge potom katerih bi družba vlekla še večje profite kot dosedaj.

posledica stavke tekstilnih delavcev. Shodi stavkarjev se obdržavajo v obeh mestech. Ravno tako pa je tudi pohod stavkarjev po mestnih ulicah.

Amerika kompromitirala stališče v Zenevi.

Zeneva, 5. maja. — Ameriški poslanik Gibbons, ki je pred nekaj dnevi podprl stališče Sovjetske Rusije glede publicitete o redukciji rezervnega bojnega materiala, se je včeraj skesal in dovolil, da je bil sprejet predlog Francije, ki določa budgetarno publiciteto. Samo Rusija in Kitajska sta bili proti. Nemčija ni glasovala. Ta teden bo konferenca zaključena.

Poštni uslužbenci so dobili strogega nadzornika.

Washington, D. C. — Senator Lawrence Phipps, republikanec stare garde in bivši izvršni uradnik Carnegie Steel Co., je bil imenovan načelnikom senatskega odseka, v katerega področje spada pošta. Phipps je vedno nasprotnik in bil sovražan vsem zahtevam, ki jih je predložila organizacija poštinih uslužbencev poštenu departментu. V tem oziru je Phipps popolni kontrast napram senatorju Dalu iz Vermonta, načelniku v odseku za civilno službo, ki se je v zadnjem zasedanju kongresa zavzemal za starostno pokojnino poštinih uslužbencev.

STAVBINSKI DELAVCI NA JUGU SE ORGANIZIRAJO.

Vsaka unija stavbinskih delavcev odpošlje po enega organizatorja na jug.

Washington, D. C. — Department stavbinskih delavcev Ameriške delavske federacije je obdržal svojo četrtletno sejo. Na tej seji je tajnik Spencer naznanil, da se je sklenilo prirediti izredno kampanjo za organiziranje stavbinskih delavcev na jugu. Vsaka unija stavbinskih delavcev, ki jih je zdaj šestnajst, pošlje po enega organizatorja na jug. Nekatere unije bodo poslale več kot enega organizatorja na jug, da obdela ledino. Vsi ti organizatorji bodo delali vzajemno in v aporazumu. V ta namen se bodo vršile pokrajinske konference s namenom, da se ustanove močna strokovna društva stavbinskih delavcev. Ravnotako bodo delali ti organizatorji, da se v močno razvitih industrijskih mestih ustanovijo centralne lokalne organizacije industrijskih delavcev.

Gomez v Venezueli spet "izvoljen."

Caracas, Venezuela, 4. maja. — General Vincente Juan Gomez je bil včeraj "soglasno izvoljen" predsednikom Venezuele za nadaljnjih sedem let. Druga kandidata ni bilo. Gomez je diktator Venezuele od leta 1909, ko je nasilno strmoglavil Cipriana Castra.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$0.50 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov na vas, kar ima stik s "Prosveto":
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju, n. pr. (April 30-1929) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnem poteka naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

DELAJSKI POLOŽAJ Z OZIROM NA ZAPOLNENOST.

V mesecu marcu t. l. je bilo zaposlenih v državi Illinois več tovarniških delavcev, kot v katerem drugem mesecu od meseca novembra 1926. Tako poroča državni delavski department in njegovo poročilo je resnično. Kaj pa to poročilo naznanja? Da so tovarne začasno s naročili obložene in da je zaradi tega tudi nastavljenih več tovarniških delavcev. V tem mesecu je delalo deset tisoč več delavcev v tovarnah v Illinoisu kot v mesecu februarju in eden in dvajset tisoč več, kot v mesecu januarju.

Ako se vpoštevajo tudi druge industrije, tedaj je bilo v mesecu marcu zaposlenih en odstotek in eno desetinko več delavcev kot v mesecu februarju in pet odstotkov in osem desetink odstotka več kot v mesecu januarju leta 1928. Ako se primerja število zdaj zaposlenih delavcev s številom zaposlenih delavcev v mesecu januarju leta 1923, tedaj se prepričamo, da je bilo letos zaposlenih veliko manj delavcev.

Delavski državni biroj države Iowa poroča, da je letos zaposlenih veliko več tovarniških delavcev kot lani. Ako se primerja število letos zaposlenih tovarniških delavcev v mesecu marcu s številom tovarniških delavcev, ki so bili zaposleni lani v mesecu marcu, tedaj se prepričamo, da se je letošnje število zaposlenih tovarniških delavcev povišalo za osem odstotkov in štiri desetinke odstotka.

Delavski department države Massachusetts poroča, da se število zaposlenih tovarniških delavcev od Novega leta pa do konca meseca marca ni veliko povišalo. Število zaposlenih tovarniških delavcev je še vedno nizko. To je posledica pomanjkanja naročil v tekstilni industriji. Pa tudi čevlarska industrija ima bolj malo naročil kot tudi tovarne, v katerih se izdelujejo železniški vozovi.

Podoba o zaposlenosti delavcev je grda in sicer taka, kakršna je lahko le v deželi najbolj razvitega sistema kapitalistične blagovne produkcije in distribucije. V dveh državah je število zaposlenih tovarniških delavcev malo večje, kot je bilo pred enim letom v mesecu marcu, v eni državi pa komaj za tako majhno število, da tega povečnega števila ni opaziti, ker je brezposelnost v glavnih industrijah omenjene države velika.

V pametno gospodarsko urejeni človeški družbi bi delali vsi delavci, ki žele delati. Tudi oni, ki bi praznovali, bi ne trpeli pomanjkanja, ker bi se blagovna produkcija in distribucija vršili zaradi potreb in ne zaradi dobička izredno bogatih posameznih ljudi.

Danes ne produciramo čevljev zato, da bi bosi bili obuti. Ampak čevlje produciramo, da imajo oni, ki lastujejo čevlarske tovarne in stroje v njih, večji dobiček in da lahko k nagromadenim milijonom nakopičijo zopet milijone. Tudi obleke ne produciramo in razdeljujemo, da bi bili nagoli oblečeni, ampak samo zato, da bodo lastniki tovarov in strojev imeli večje dobičke. Živeža ne pridelujemo in razdeljujemo za to, da ne bodo oni, ki ga pridelujejo, živeli v pomanjkanju živeža, in da bodo lačni siti, marveč zato, da bodo lastniki in gospodarji nad živežnimi produkti imeli dobiček in bogateli.

Ako bi živeli v pametno gospodarsko urejeni človeški družbi, bi producirali obućo, obleko, živila in druge življenske potrebščine, da bi bosi bili obuti, nagoli oblečeni, lačni siti, sploh zaradi tega, da bi noben človek, ki je delal, dokler je mogel delati, ne trpel nobenega materialnega in duševnega pomanjkanja, da bi vsi ljudje uživali telesne in duševne blage, ki so sad človeškega umskega in telesnega dela.

Zdi se, da svet ne mara take pametno urejene človeške družbe, ampak mu je veliko ljubši gospodarski anarhizem, ki je poznan tudi pod imenom kot sistem blagovne produkcije in distribucije zaradi profita.

To dejstvo kliče v vrste vse razumne in pametne delavce, ki so spoznali ta gospodarski anarhizem, da podučujejo ljudstvo o tem grdem spaku, ki ga podpirajo kot zvesti oprode vsi žegnani in nežegnani prijatelji duševne teme, da ljudstvo ne spozna velike resnice, da prihajamo vsi enako na svet in odhajamo enako s njega in da bi morali biti tudi enakopravni do vsega v življenju, kar povzroča, da se človeku zdi, da je vredno živeti na svetu.

GLASOVI IZ NASELBIN

Rudarske razmere.

Shayds, O. — Delavske razmere v tem kraju niso nič kaj povoljne. Premogarska stavka, ki še sedaj ni povsem končana, je izpadla zelo slabo za premogarje. Človek, ki zre na potek stavke in nje posledice, v resnici ne ve, komu bi pripisal krah uniže premogarjev v vzhodnem Ohiju. Od kar je Hardingova administracija vzel vladno krmilo v roke, od takrat naprej je bilo najboljšje polje za premogopropne družbe, da so si polnile svoje žepce. Premogopropna družba, ki lastuje Webb rove, je ustanovila za svoje premogarje list, in sicer mesečnik, v katerem je najprej s prstom pokazala na plačo J. L. Lewisa in ostalih funkcionarjev U. M. W. of A.

Tako vidimo, da so stavkolopne družbe s pomočjo "progresivcev" uspeli pri svojem izvajanju. Upošlen sem pri Webb rovu od prošlega oktobra, take rekoč kot stavkokaz. Povem naj, da sem celih 18 let bil član U. M. W. of A. in sicer mesečnik, v katerem je najprej s prstom pokazala na plačo J. L. Lewisa in ostalih funkcionarjev U. M. W. of A.

Kompanija je isti rove leta 1927 pričela obratovati pod odprto delavnico. V aprilu istega leta smo šli na stavko. O tem rovu je bilo že mnogo pisane v jugoslovanskih novinah. V času uniže so bili delavci plačani na dan po \$7.50, in sicer velika manjšina delavcev, dočim je bila večina plačana le po 78c za tona premoga. Toda, ko je rove pričel obratovati pod odprto delavnico, dela manjšina za \$5, a ogromna večina pa za 58c od tona premoga. Tako je namreč bilo vse do 1. maja t. l., sedaj pa smo obveščeni, da bo dnevná mezdá znašala le \$4.50, medtem ko bodo rudarji dobili od tona samo 50c.

Od začetka tega leta do sedaj smo delali vsega skupaj komaj 11 dni na mesec, pred tem pa še celo manj. Kaj nam je storiti? Treba nam je splošnega delavskega sporazuma, da stopimo vsi na stavko, toda h kateri uniji naj se pridružimo, k stari, ali-k mrtvonovi? Delavci, čitajtemo socialistično časopisje in knjige in se učimo, da bomo spoznali pravi pomen delavskega boja, da nas ne bo vsakdo pridobil kamor bo hotel. Le na ta način bomo lahko popravili naše dosedanje napake.

George Vucelič.

"16. januarij."

Chicago, Ill. — Ko sem pred kratkim čital v Prosveti vest, ki jo spodaj citiram, sem se spomnil, kako je pisal "naš delavski list" "Edinost" leta 1920, pod vodstvom rev. Kazimirja Zakrjaska, ali pod vodstvom sedanjega "Amerikanskega Slovenca," ki se tako rad akrija pod maško "delavski list." Vest, ki je bila pred par tedni priobčena v Prosveti, se dobesedno glasi:

Greenville, S. C. — "Položaj v tej državi je bil veliko boljši, ko so bili odprti azilni, kot je pa sedaj, ko je v veljavi Volsteadov zakon." S temi besedami je distributni zvezni sodnik H. H. Watkins nagovoril veleporoč, ki je imela v rokah več slučajev kršitve prohibicije. "Nikdar poprej nis bil slišal tako preoblična s obravnavami, kot so sedaj," je nadaljeval. "Prohibicija ni prinesla trenutni, pač pa se je pljandevanje pomnožilo. Danes plje vse, staro in mlado, in se celo s tem ponajša. Pred prohibicijo je bilo mladega fanta ali dekleta sram, ako se je napil, danes ni tega več. Povsod, v plesnih dvoranah in drugih zabaviščih, se najde mlade fante in dekleta s steklenicami kigana v rokah."

Watson je tudi odigral postopanje zakonodajcev, ki vedno glasujejo za otre suške zakone, toda v privatnem življenju so sami kršili 18. amandment.

"Edinost" (sedaj "Amerikanski Slovenec") je pa dne 22. januarja 1920 pisala v uvodniku tole:

16. januarij.

16. januarij je smrti dan ubogega tolikanj neregularnega Johna Barleyeona ali po domače kralja Alkohola, ki je izidil in bil pokopan v razne "Keydore" in "kleti" in "safe" za nedolžen čas. Ta dan so postale vse Zedinjene države uradno suha dežela. Najboljstojne pri tej nesreči ni smrti je bilo to, da je umrl "luz vraga." Ni bilo zabave po saloni, nihče ni bil pijan. Tih, pri

močni razsvetljevalci so se zbirali še zvesti Johnovi prijatelji ob oltarju kralja Alkohola — pri bari, za baro so "držali" razni "svetniki" kakor "J" svoje mrtvaške poslovilne govore. Tekle so sicer še kje take skrivne solze, ki so bile pa prej skrivne v ognju "žgane kuta," toliko, da se je šeljen in ruhi jezik vsak nekoliko namočil nebeške ambrozije in nektera, katerih je dosegal tako razodarno vihal na to grešno sembo bog malik bakhus in "sladi" greške solze mnogim Adamovim sinovom, sčram, barval s rdečo barvo nosove in srca, praznil šepce bogatih in revnih, za plačo pa razdiral najslabše vezni zakonskih, otrok in starišev, prijateljev in sosedov, podiral hiše in domove, zapiral tovarne in pisarne, stiskal beraško palico v roke milijonom in jih poganjal po svetu "a trehuhom za kruhom" polnil ječe, polnil soršnice, polnil bolnišnice, polnil sirotišnice in na ta način istiskal iz žepov še svojih nasprotnikov milijone za vzdrževanje svojih nesrečnih častilcev in ljubiteljev. Da, mamišak grob je njegov. Na mamiškem grobu si moral stati "firkel" po znani slovenski pesmi:

"Djeli me bodo v grob, o ja!
firkel na grob, o ja!
No sedaj pa je sam v grobu! Pač res, kdor drugim jamo kopije sam vanjo pače."

Daf in tako je nesrečni Kralj Alkohola umrl! Umrl nesrečne smrti: bil je zadavljen.
Stotine se jih solzi za njim. Stotine se jih jok na njegovem grobu. Toda, glej na stotisoče nesrečnih lina mod pijancev — si pa brisite solze iz oči z vzdihom — hvala Bogu!
Milijone otročkov pljaskaj starišev veso skoče iz kotov in kriče: Umri je naš tiran! Hurra! Mesto Johna Barleyeona, prinesel bode naš ata nam svoje centke, nam kupil obleke, nam kupil kruha.

Velikanski zavodi za "poboljšanje" pijancev, s milijoni letnih stroškov — bodo ostali prazni.

Pa naj kdo reče, da ni nesreče brez sreče!

Je prohibicija nekaj proti naravnega, upira se našemu čutu svobodoljublja in prostosti! Je proti našemu krščanskemu prepričanju, ki zagovarja zmernost. Vendar... sirotišnice, bolnišnice, norišnice, ječe, nesrečni zakoni, lačne žene, in strgani otroci!

Je vprašanje, kaj je boljše?

To se mi je zdelo vredno ponatista, da čitatelji "Prosvete" sami vidijo lep kontrast med pisanjem frančiskanov v njih "delavskem listu" in pašo resnično delavsko in nezavajalno Prosveto.

Čitatelj "Edinosti" oz. "Am. Slov."

S. potovanja.

Pred kratkim sem poročal žalostno vest, da je na Herminie. Pa, preminula članica društva št. 300 SNPJ, ter da bom pozneje poročal o mojem tamkajšnjem uspehu pri nabiranju naročnic na Prosveto. Uspel je bil zelo dovoljen; dobil sem precej novih naročnikov in veliko rojakov je obnovilo naročnino. Pri tem pa sem dobil tudi nekaj naročil na slike, kar je le v dokaz, da so bile prejšnje dobre. Ob enem naj omenim, da so tamkajšnji rojaki zelo prijazni in postrežljivi, zakar se vsem skupaj iz srca zahvaljujem.

Na Herminiju sem se najprej ustavil pri društvenem tajniku, ki mi je šel zelo na roko, pregledal društveni imenik in mi dal imena članov. Sploh so mi v vseh nasebinih tajniki društva Slovenke narodne podporne jednote zelo naklonjeni in mi gredo radevolje na roko. Hvala vsem! Obiskal sem tudi prijatelja F. Smolča, ki mi je dal stanovalne in hranil. Posetil sem tudi družino Berzgoškovo in se počutil doma. Hvala za ujudnost. Obiskal sem tudi druge rojake in tudi Mrs. Golobovo, kateri gre hvala za postrežbo.

V nasebini Keyston sem nalletel na veselo družbo. Srečal sem se s rojaki iz McKeesporta in Delmonta. Hvala ujudnim rojakom in rojakinjam za prijaznost in naklonjenost. Videti je bilo, da vlada v tej nasebini splošna zadovoljnost. Nato sem obiskal še bečarski klub na Herminie št. 1, toda glej ga spaka! Klub je propadel, ker naskočile so ga pridne Slovenke in bečarska trdnjava se je podala skoro brez odpora.

Pot me je zanesla v nasebino Braddock. Spet sem se sešel s prijaznimi rojaki in rojakinjami, ki so mi šli na roko v vseh ozihih. Lepa hvala vsem! Srečal sem ljudi, ki jih nisem videl že celih 13 let. Imeli smo si mnogo povedati in bilo je imenitno srečanje. Izredno so mi bili naklonjeni naši ljudje in mi pomagali pri nabiranju naročnine.

Od tu sem se podal v Pittsburgh in nato v Ambridge. V Prosveti sem čital dopis, ki je naznanjal, da se bo vršila dne 13. aprila veselica na Farrellu v Slovenskem domu, katere nisem maral zamuditi, kajti na omenjeni prireditbi so imeli nastopiti pevci in pevke iz Clevelanda. O njih nastopu ne bom poročal, ker vem, da bo kdo drugi, ki je bolj sposoben kot jaz, podajati se v taka opisanja. Gotovo bo to delo prevzel znani rojak F. Kramar ali kateri drugi. Upam, da mi omenjeni večer ostane v spominu še mnogo časa. — Anton Zidanšek, zastopnik Prosvete.

Smart vzornega mladeniča.

Rock Springs, Wyo. — Dne 21. aprila smo tukaj spremlili k zadnjemu počitku našega sobrata Franka Goloba ml. Bolan je bil le pet dni in je trpel na vnetju možganske mreže (meningitis), na kateri je še več mladih ljudi umrlo tukaj na zapadu v zadnjih par letih.

Ranjki Frank je bil zelo priljubljen med tujakimi Slovani in tako tudi pri drugih narodih. Star je bil šele 25 let, rojen je bil v Iron Mountainu, Mich., leta 1904 dne 13. aprila, junija istega leta pa so se njegovi starši preselili v Rock Springs, Wyo. Že kot 13letni dečko je bil zelo aktiven in je opravljal razna dela v trgovini ob prostih dnevih pri F. Ferlicu. Ko je bil pred šestimi leti Ferlic napaden in ustreljen, je mladi Golob prevzel vodstvo jake obsežne splošne trgovine in jo uspešno vodil do zadnjega tedna.

Pokojni Frank je bil vzor član društva "Trdnjava" št. 10 SNPJ. Kot tu rojeni Slovenec se je izredno zanimal za naše ustanove in je agitiral za nove člane ter pazil, da so pravčasno plačevali assessment. Rad se je udeleževal društvenih priredb in društvenih pogrebov in je bil zastavonoša. Pogrešali bodo Franka njegovi prijatelji kakor njegovi sorodniki, posebno pa roditelji in društvo "Trdnjava" št. 10 SNPJ.

Izrekan globoko sožalje prizadetim! — L. Demšhar.

Javna zahvala.

Lowellville, O. — Podpisani se iskreno zahvaljujem vsem bratom in sestram, članom SNPJ, ki so mi priskočili na pomoč v potrebi. Iz gl. urada SNPJ sem prejel 50 dol. V stisko sem zašel ko sem pred šestimi leti zgubil nogo. Imam osem otrok, za katere je treba skrbeti. Na tem mestu želim sporočiti vsej slovenski javnosti, kakšnega velikega pomena za nas je naša velika organizacija Slovenska narodna podpora jednota, h kateri bi moral vsak Jugoslovnan spadati, kajti ona nudi pomoč v potrebi vsakemu svojemu članu ali članici. Človek, dokler je zdrav ne vr ceni naše organizacije, lahko pa mu služijo za vzgled številni slučaj. Zato pa vsi pod njeno okrilje, dokler ni prepozno.

Brataki pozdrav vsem!

Martin Soldo, član društva 37 SNPJ.

Pomladni zlet.

Franklin, Kan. — Tukaj delamo tri, štiri dni v tednu, na društvenem polju pa napredujemo tako, kakor nam delavske razmere dopuščajo. Kljub temu pa smo včasih radi veseli, da tako pozabimo slabe čase. Tu pa tam priredi eno ali drugo društvo kakšno veselico ali piknik. Društvo št. 35 SSPZ priredi dne 12. maja zlet ali piknik na farmi brata Kurenta. Odbor ujudno vabi vse okoliške rojake, da se udeleže v velikem številu, kajti zabave bo dovolj za vse. Na razpisu bodo pekli mladega prašička. Razume se, da bo igrala tudi godba za ples, pa tudi sejo si bomo lahko gasili. Vstopnina je prostá. Zato pa na svidenje dne 12. maja, pričetek ob 9. dop!

Valentin Cukjati, blaginjak društva št. 92 SNPJ.

Popravek.

Cumming, Iowa. — V poročilu o smrti mojega soprega se je vrnila pomota, in sicer v tem, da pokojni ne zapuška štiri, temveč tri otroke, ki so Valentin, Mary in Sylvia. Pomota je najbrž napravil društveni tajnik.

Toliko v vednost. Iskren pozdrav! — Frances Brelich.

OPAZOVANJA

Prezidentova težka naloga.

Prezident Združenih držav ima velike skrbi in dosti težavnih poslov. Med njegovimi težkimi nalogami je tudi ta, da mora paziti na rojstne datume evropskih kraljev in japonskega mikada, tako da jim lahko pravčasno čestita. To je zelo važen državni posel, ki vsakakor pomaga ljudstvu Amerike do večje gospodarske in kulturne prosperitete...

Kako se naj imenuje ta boj?

V nekaterih evropskih deželah so bile prvomajске manifestacije prepovedane samo zaradi tega, da se ne bi delavci dveh komunističnih frakcij — stalinisti in trockisti — stepli in pobili med seboj.

To je jako lepo in humanitarno.

Za otroške vozičke je treba otrok...

V Angliji izdelajo v tovarnah toliko otroških vozičkov, da ne morejo vseh spraviti v denar in v dobiček. J. W. Luckett, ki ima največjo tovarno otroških vozičkov v Birminghamu, je preiskoval in odkril, da njegov business zato pada, ker padajo porodi — in porodi zato padajo, ker se je v Angliji pojavilo pregrešno gibanje za kontrolo porodov.

Lucketa je obšla sveta jeza in takoj je organiziral veliko kampanjo za pobijanje porodne kontrole, da bo več businessa z vozički. Priznal pa je, da sam ne more dosti opraviti, zato pokliče na pomoč cerkve in parlament. Najbolj se zanesa na cerkve vseh veroizpovedanj.

Cerkve bodo kajpada rade pomagale, a ne toliko zaradi privatnega dobička od vozičkov kolikor v interesu svojega lastnega businessa. Cerkve vseh "treh krščanskih vej" so sebičevske.

Vpliv vremena na človeka

VPLIV JE RAZLIČEN

O tem problemu, ki je akuten zlasti spomladi in jeseni, piše aprilskem "Kozmosu" dr. E. Wittermann. Da ima podnebje veliki vpliv na človekovo občutje in duševno nastrojenje, je menda preizkusil vsak čitatelj na samem sebi. Tudi zgodovina je polna dokazov, kako veliko vlogo ima podnebje v življenju narodov. Kaj je tako mikalo severnjake Germane na jug — v Italijo? To hrepenenje po jugu imajo Nemci še dandanes. Ali ne bi bila podoba Evrope elsto drugačna, če ne bi huda ruska zima uničila vojske Napoleona I., ki je prodira že do Moskve? Spominjamo se dejstva, ki ga navaja Huefeland: v novembru, ki je v meglestem Londonu najturbnejši, je že od nekdaj največ samomorov. Oblačno, černo nebo silno znižuje življenjsko budnost in optimizem občutljivih ljudi, sončen dan vpliva včas prerajačoče. Zlasti v planinskih in primorskih krajih je sila nadležen veter jug; ljudje postanejo pod njegovim vplivom nejevoljni in otožni. V Inomestu se to čuti prav posebno; nekatere bolj občutljive osebe stori jug nesposobne za vsako delo. Vpliv juga je pa čisto bolezenski: ljudje slabo spet, trpijo za glavobolom, arce jim nepravilno utriplje in celo prebavila se jamejo upirati. V

Vitamini in nalezljive bolezni

VZDRŽUJEJO NORMALNO STANJE

O vitaminih je znano, da vzdržujejo normalno stanje živalnega in človeškega telesa — manj pa je znano, da čaji tu di našo odpornost nasproti nalezljivim boleznim. Shermanovi poizkusi s podganami so pokazali, da so bile podgane, ki niso dobivale dva meseca v hrani vitaminov A, zelo malo odporne, zakaj 75 odst. jih je podleglo infekciji. Izmed podgan, ki so dobivale redno vitamin A, je dobile zgolj 25 odst. Drugi (Hessovi) poizkusi so dokazali, da so kure, ki so dobivale hrano D, nesle malo jajc in še ta so bili s preneznatno količino vitaminov lajalova. Pač, ki niso dobivale hrani dovolj vitaminov B, so zelo dostopni za izvestne gripne bolezni. Podgane, ki niso dobivale vitamina E, so čile degeneracijo spolnih žlez, dobni primerov bi lahko bili mnogo iz moderne fiziološke literature. Dokazujejo, da novim raziskavanjem ne znajo pomen vitaminov, kako nekateri prerokovali, temveč lo raste. Vsekakor ima človek pred seboj še veliko nalog, preden se bo veliko nalogam metro izdelovanje vitaminov

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC

Maurice Renard:

ČAROBNA PALICA

Lepega solnčnega opoldne v novembri 1912 je potrkal na vrata skromne kmetije v okolici Soissonaisa redovnik v obrabljeni halji in velikih okovanih čevljih. Njegov obraz je bil vedr in nasmejan in izpod gostih obrvi so se mu veselo bliskale vranje črne oči. Obril se ni bil že nekaj dni; četine, ki so mu poganzale po licu, ga niso delale baš lepega.

Ko ni dobil odgovora, je še enkrat trkal z gorjaco.

— Hej, očka Cruet!

Vrata so se napol odprla. V veži se je pokazal nezaupljiv obraz.

Redovnik je snel svoj starinski klobuk in si ga začuden podrl nad glavo.

— Cruet ni več tu? Je vprašal presenečen.

— Ne, je odgovoril čemerni možak. Že od lani ne. Zdaj sem jaz lastnik kmetije.

— Tedaj ste vi gospodar, je povzel prišlec čez čas, ko ga je prva osuplost minila. Upam, da mi malo postržete, kakor mi je vselej oča Cruet. Jaz sem usmiljeni brat Fedat. Vsaki dve leti hodim tod okoli in pobiram milodare.

Kmetov obraz se je še bolj zmrčil.

— Nismo imoviti, je zagodrnjal.

— Ne prosim vas denarja, je ugovarjal usmiljeni brat. Navadno sem se oglašil samo na krožnik juhe. Ali se srdite?

Govoril je v narečju, z naglasom, ki je zbujal zaupanje. Iznenada se je zasmejal.

— Stopite noter, je rekel kmet, kakor da mu je žal prejšnjih besed. Vem, kdo ste; pripovedali so mi o vas.

Odmaknil se je od vrat in zaklical:

— Felicita!

Brat je stopil čez prag. Zagledal je žensko, koščeno in čemerno, z nemirnimi očmi. Ne meneč se za neprijazni sprejem, je gost dobrodušno pozdravil:

— Dobro dan, mamka! Toda dovolite: kako vam je ime?

— Barquenois, je odgovoril mož. Gospod brat bo z nama pri obedu, se je obrnil k ženi, zamaš se trudeč, da bi prikril zlovoljnost.

Žena se je hotela opravičiti:

— Da sem vedela, bi bila ...

— Nikar! Je prijazno zavrnil gost. Kar bo, bo dobro. Zjelje ali repa, pa čiša vode — evo, to je vse.

— Frederic, pojdi na vodnjak po vodo, vedro je prazno.

— Na vodnjak! se je začudil brat. Ali ne hodite nič več na izvirek?

— Minulo zimo je usahnil, je odvrnil Barquenois. Najbrže zaradi usedanja zemlje. Zato hodimo po vodo na vodnjak, več kot petdeset metrov daleč.

— Vidite, je vzkliknil brat Fedat, sam ljubi Bog me je poslal! Poiščem vam vodo! Govorilo bo kje pod zemljo, nemara celo v bližini, na dvorišču, na vrtu.

— Morda! je skomignil Barquenois in posilil obraz na rečajo. Saj res, pravili so mi nekaj, da znate s palčico odkriti vodo.

— Vzel je vedro in šel z njim.

— Hm, je menil brat in se obrnil k gospodini, vaš mož se mi vidi nekak čuden. Ali je bolan? Ne? Slaba letina?

— Še ne preveč, se je izmaknila vprašanju.

— Rekli boste, da se vtikam v stvari, ki mi niso nič mar, je nadaljeval brat. Toda glejte, povsod, kjer se oglašim, sem kakor domač; in moji nasveti niso ravno slabi.

— O, verjamem, gospod ...

— Človek ne sme biti slabe volje, to dobri Bog zameri. Kaj mu je? Skrb? Ah, vse se prenese, samo da je ljubo zdravje ...

— Sitnosti smo imeli, je zamrmrala. In ne majhnih. Čudim se le, da vam še niso ničesar povedali. Iz Saugevilla ste prišli, ne? Ali vam tam niso govorili o nas?

— Ne.

— Orožniki so naju nadlegovali ... Spomladaj je bil v okolici umorjen neznani mož. Imel je polno torbo zlata in bankovcev, ki je izginila. Frederic je bil obtožen, da ga je oplenil in

ubil. Prišli so k nam in nam pretaknili vso hišo. In kolikrat sva morala v mesto k zaslišanju! Pa konfrontirali so naju, kakor se pravi. Vidite, brat, to nama je zagrenilo vse dni, ki so nama še namenjeni.

— Res? — Kaj takega!

Dobri brat je sočutno zmajal z glavo.

— Frederic prihaja. Ne povejte mu, da sem z vami o tem govorila.

Barquenois se je vrnil in postavil polno vedro na ognjišče.

— Ali ne bi hoteli čaše vina?

— Hvala. Vina ne pijem.

Redovnik je bil prijeten gost. Jedel je z velikim tekom, vmes pa se je neprestano šalil in smejal. Barquenoisova sta hodila za njim. Z velikim žepnim nožem si je odrezal iz rogovičastega grma vitko vejo in z nje skrbno obrazil liste.

— S tako vejo? ... je vprašal Barquenois.

— Da. Stvar je kaj preprosta. Kakor hitro pridem a palico do kraja, kjer je talna voda, se mi jame vrteči v rokah.

— Nu, to bi pa res rad videl!

— Ne verjamete? Povedal vam bom takisto, ali je v vaši zemlji kaj kovinskih predmetov in zlata! Nič čudnega bi ne bilo; nekega dne sem odkril star kovček, poln zlatnikov, jedva dva metra globoko!

— S tako palčico? se je začudila žena.

— S palčico ki jo urežem kjer koli.

— Čujte, se je zdajci oglašil kmet. Te stvari mi niso nič kaj po godu. Zde se mi kakor čarovnije, ki z njimi zabavajo ljudi v cirkusu.

— Nikakor ne! se je branil redovnik in se veselo zasmejal. Pogledajte, zdaj začnem. Ali kaj stavite, da najdem vodo v tej smeri?

Kmet ga je zgrabil za roko.

— Ne! je velel osorno. Ne maram. Še za norca da bi me imel.

— Kakor želite! je vzdihnil brat in vrgel palico stran. Skoda! ... Toda do svidenja! V dveh letih, kaj ne? Dotorej se morda premislite!

Segel jima je v roke in se poslovil.

Barquenoisova sta gledala za njim, dokler jima ni v bližnjem gozdu izginil izpred oči.

Dve uri nato se je pojavil v krčmi. Za mizo sta sedela dva orožnika, ki sta takoj, ko sta ga zagledala, vstala in ga spoštljivo pozdravila.

— Nu, kako, gospod nadzornik?

— Imamo ga, je odvrnil dozdnevni redovnik ter odložil haljo. Barquenois je morilec. Torba je zakopana na vrtu.

Neznani narod. V Holandsko-Indijskem antropolokskem zavodu je predaval dr. J. Elshout o dveh neznanih plemenih, ki se v holandski Indiji imenujeta Sakal'a. Nekoč so člani teh plemen naseljevali obsežna področja Indokine, počasi pa so prodrli čez Malakko na Sumatro. Ta področja so ostane kopna, ki se je razprostiralo od nižine reke Gangsa do otoka Formosa. Jezik nekeč velikega naroda govore danes samo še nekatera plemena v Anamu in Kambožiji ter na Malakki pritlikavski narod Senojcev, ki imajo lase podobne levji grivi. To ljudstvo si slika obraze, po čemer se najbolj razlikuje od prebivalcev Malajskih otokov. Danes se deli med lovec in poljedelce; hiše si stavijo sredi polja, kjer pridelujejo riž. Silitveni nagon pa še vedno ni popolnoma zamrl; opažamo ga v tem, da radi bivajo raztreseni in na samem. Skupnih pokopališč ne poznajo. Njihova vera je prav za prav čarodějstvo, pomešano z animizmom (vero v duše). Med njimi ne prevladuje je kak določen tip; nesporno so negriti neznatne postave in gostih, kodrastih las. Imajo dolge roke in noge. Vse kaže, da so ostanki prastarega pokolenja, ki se je pomešalo z Malajci; križanje z mongolsko raso je sili redko.

Albin Cebular:

Trnjevi zakon

Tako brezskrbno gremo po poti, katera pelje strmo navzdol, da bi zaplesali in zapeli poskočno, ali ko gremo v klance, se nam zgostijo koraki, v katere zaide počasnost in nehoti se zatopimo v trudne in težke misli, prav take, kakršna je strmina pred nami.

Oglušele so stopinje in bil sem vse neke drugod kakor na poti; moje misli so pričele tipati v globino, pokopano globino nekdanjih cvetočih dni. Brezskrbna je bila mladost, ki se je zaljubila v njeno počelo obličje, v katero sem se ves oživel — ona je bila v meni in ves nesrečen sem bil, če jo nisem videl vsak dan.

Gorela je duša in srce in cvetele so rože in bila je večna pomlad. O, prelepo je živeti na tem svetu! sem šepetal sebi ob tihih večerih. Nisem varčeval mož. Da je bila gora še tako visoka, sem jo preplezal, da je bila voda še tako široka, sem jo preplaval in uprl sem se viharjem. Minute so potekale kakor jadrnica preko valčkov, zibajoča se v solnčni dobroti in na nič drugega nisva mislila kakor na skupno domovanje, kjer bi cvetele najine sanje, kjer bi bila samo večna vrtnarja najinega cvetočega vrta. Bila sva še v mladostnih letih, ko prvič vzplampti duša ob dotiku prsi.

Poročila sva se. Ob najinem skupnem življenju je cvetela samo prvo leto dišeča pomlad. In trgala sva igraje in smeja se list za listom — saj jih ne potirava; koliko jih je v gozdu! Ali, prispela je v drugo jesen in gledala sva, koliko listja je že pod najinimi nogami ... Z roko sva zamahnila, tako vsakdanje. Po zamahu pa se nisva več nasmejala kakor lansko leto, ampak nekaj naju je pretreslo — daljnjo daljina slutnja je to bila, ki ji šla mimo najinega okna, nje senco sva videla. In v tretji — pred nama je ostala samo prazna čaša, izpita čaša ter midva vsak pri eni strani mize s podprto glavo: Kje si ti večno lepo življenje, ve cvetoče rože, ti mladostna neukročena moč in hrepenenja tvoja?

Midva sredi življenja še tako mlada — s strahom pred bodočnostjo, katero doselej še slutila nisva v tej luči, in sedaj naju drži z ledenomrzlo roko ...

Okoli naju se je nabral venec otrok. Joj, kako z njimi, ko še za naju ne bo ...

Otroci plakajo in prosijo obliče ...

A v žepu ti nič, ne jaz nič — o, kje je tista slepota obličja,

ki me je očarala? Minila je in tenke linije so se poglobile v globoke zareze ...

Otroci plakajo in prosijo kruha ...

Kje naj ga vzameva, ko sva gladna sama. Ko so bila najina leta mladostna dejala sva: služba in zaslužek postranska stvar — prvo je brezmerna ljubezen najina ... in sedaj: glad, glad in ljubezni in denarja ni — samo kup jokajočih otrok ...

Trdo je življenje moje. Niti en solnčni žarek ne zasije vanj; od jutra do mraka sem v večnih sajah, v večjih sajah je žena moja in vse, kar prisluži, je le za otroke, ali kaj, ko ob vsem še otroci živeti ne morejo ...

Kje sem izgubil mladost? Zapravi sem jo in nikdar več se ne vrne ... Pred menoj leži razbita čaša življenja, vsa razgaljena in me gleda s prezirom, otroci mi pa kažejo pesti in me proklinjajo.

O, hvala življenje, hvala pot, da boš kmalu vrhu klanca ...

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

F. M. Dostoevskij:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih z epilogo.
Poslovenil Vladimir Levstik.

Sklenil je, da ji poneso prstan; in ko je prišel k stari, je začutil ob prvem pogledu, ne da bi vedel o nji kaj posebnega, nepremagljivo mrzno do nje, vzela od nje dva "biljetka" in stopil spetoma v neko navadno gostilno. Naročil je čaja, sedel in se globoko zamislil. Čudna misel se mu je razmetavala v glavi kakor plišče iz jajca in ga navdajala z največjim zanimanjem.

Skoro tik njega sta sedela pri drugi mizi dijak, katerega ni poznal in se ga ni spominjal, in mlad častnik. Igrala sta biljard in nato sta pila čaj. Naenkrat zasliši, da pripoveduje dijak častniku o oderuhinji Aleni Ivanovni, kolegijski tajnici, in mu narekuje njen naslov. Že to se je zazdelo Razkoinikovu nekako čudno on je prihajal baš od nje in tudi tu je slišal govoriti o nji, kakor nalašč. To je bil naposled slučaj, čeravno se ni mogel iznebiti nekakega jako čudnega vtiska; kar mu je zdajci pomagal dijak, ki je začel pripovedovati tovarišu razne podrobnosti o tej Aleni Ivanovni.

"Imenitna babnica", je pripovedoval, "od nje je vedno dobili denarja. Bogata je kakor Žid; pet tisoč izplača lahko vsak trenutek, a tudi zastavkov po rublju ne prezira. Mojih tovarišev je bilo že mnogo pri nji. Samo grda je strahovito ..."

In nato je začel praviti, kako hudobna in sitna je, da je treba le za en dan zamuditi obrok, pa proda zastavek. Posojeje štirikrat manj, nego je stvar vredna, odstotkov pa jemlje po pet in celo po sedem na mesec itd. Dijak je postal zgovoren in povedal je razen tega, da ima starka sestro Lizabeto, katero venomer pretepa in jo drži v popolni sužnosti, dasi je sama tako grda in majhna, dočim meri Lizabeto vendar kakih osem pedl.

Tudi "nenavadna prikazen" je vzkliknil dijak in se zasmejal.